

мавзу. Ишлаб чиқаришни бошқариш

Тошкент – 2020

Режа:

- ▣ *Ишлаб чиқаришни бошқариш мазмуни ва моҳияти*
- ▣ *Ишлаб чиқаришни бошқаришда объект ва субъект тушунчалари*
- ▣ *Ишлаб чиқилган маҳсулот сифатини бошқариш*
- ▣ *Сифат менежменти. Сифатни назорат қилиш босқичлари*
- ▣

1. Ишлаб чиқаришни бошқариш мазмуни ва моҳияти

- ▣ **Объектив дунё жонсиз ва жонли табиатдан ташкил топган. Ҳар иккиси ҳам доимо ривожланишда ва ҳаракатда бўлади. Шу сабабли улар бошқаришга муҳтождир. Шунга биноан бошқарув ҳам икки асосий турга бўлинади:**
 - ▣ **жонсиз табиатни бошқариш;**
 - ▣ **жонли табиатни бошқариш.**
- ▣ **Бошқаришнинг бу турларидан ҳар бири, ўз навбатида, бир неча хилларга бўлинади. Масалан, жонли табиатни бошқариш:**
 - ▣ **жамиятни бошқариш;**
 - ▣ **жамоат ташкилотларини бошқариш;**
 - ▣ **ишлаб чиқаришни бошқариш;**
 - ▣ **ходимларни бошқариш кабиларга бўлинади.**

- ▣ Бошқарув ижтимоий ривожланиш маҳсули ва ижтимоий меҳнат жараёнининг объекти зарурий унсуридир. Бинобарин, ҳар қандай нисбатан катта миқёсда амалга ошириладиган бевосита ижтимоий ёки биргаликда қилинадиган меҳнат идора қилувчига маълум даражада муҳтождир. Бу идора қилувчи якка ишлар ўртасида уйғунлик ўрнатади ва ишлаб чиқариш организмнинг мустақил органлари ҳаракатидан фарқ қилиб, бутун ишлаб чиқариш организмнинг ҳаракатидан келиб чиқадиган функцияларни бажаради.

2. Ишлаб чиқаришни бошқаришда объект ва субъект тушунчалари

- ▣ Ишлаб чиқариш икки турдаги бошқаришни ташкил қилади:
- ▣ буюмни, яъни меҳнат воситаларини бошқариш;
- ▣ одамлар (ишчилар)ни бошқариш.
- ▣ Буюмни бошқариш унинг ўзини ишлаб чиқариш жараёнидан иборат. Бу жараёнда ишчилар моддий бойлик олиш мақсадида меҳнат буюмларига таъсир кўрсатадилар ва бошқариш субъекти ролини бажарадилар. Моддий бойлик олиш учун меҳнат буюмларига бевосита таъсир кўрсатадиган ишчилар:

- ▣ Ишлаб чиқаришни бошқариш - ишчиларни бошқаришдан иборат бўлиб, улар ўз навбатида меҳнат воситаларини бошқарадилар. Одамларни бошқариш ишлаб чиқаришда уларнинг муносабатларига ҳам таъсир кўрсатишдир.
- ▣ Масалан, ҳар бир корхона цехлараро асосий ва ёрдамчи цехлар ўртасида, ҳар бир цехда эса участкалараро; ўз навбатида ҳар қайси участка ёки бригадаларнинг ишчилари ўртасида ишлаб чиқариш алоқалари ва муносабатлари мавжуд бўлади.
- ▣ Шунингдек, корхоналар бошқа корхоналар билан маҳсулот сотиш, ишлаб чиқариш воситалари билан таъминлаш борасида ҳам ишлаб чиқариш алоқаларини ўрнатади. Бу муносабатлар кооперация ва меҳнатни, ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш даражасига боғлиқ.

3. Ишлаб чиқилган маҳсулот сифатини бошқариш

- ▣ Маҳсулот сифатини бошқариш деганда, буюмларни истеъмолчилар талабларига бутунлай мос келувчи сифат таснифлари билан ишлаб чиқаришни таъминловчи мақсадга қаратилган фаолият тушунилади. Маҳсулот сифатини баҳолаш ва уни бошқариш зарурияти:
 - ▣ -режалаштириш ва истиқболни белгилашда;
 - ▣ -янги маҳсулот яратиш вариантыни танлашда;
 - ▣ -норматив (меъёрий) ҳужжатларни ишлаб чиқишда;
 - ▣ -маҳсулот сифатини назорат қилишда;
 - ▣ -маҳсулот сифатини оширгани учун ходимларни рағбатлантиришда;
 - ▣ -сифат тўғрисида ахборот йиғишни ташкил этишда ва ҳоказо ҳолларда вужудга келади.

- ▣ **Сифатли товар** деганда унинг мустаҳкамлиги, чидамлилиги, истеъмол хусусиятлари, ташқи кўриниши стандартлаштирилганлик даражаси, тайёрланиш технологияси ва бошқаларни ўзида жам этган товар тушунилади.
- ▣ Маҳсулот сифати мазкур товардан, маълум ижтимоий эҳтиёжнинг мазкур истеъмол қийматидан қониққанлик даражасини ифодалайди. Маҳсулот сифати хом-ашё, ишлаб чиқариш воситаларининг сифатини оширишдан олинадиган иқтисодий самарада намоён бўлади

4. Сифат менежменти. Сифатни назорат қилиш босқичлари

- ▣ Сифат менежменти маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ҳар бир босқичида сифат ҳақида қайғуришни англатади. Шу нуқтаи назардан сифатни бошқариш жараёни қуйидаги босқичларни ўз ичига олади:
- ▣ -ишлаб чиқаришгача - конструкциялаш, самарали технологияни, стандартларни ишлаб чиқиш ва ҳк.;
- ▣ -ишлаб чиқариш жараёнида - бу ерда яроқсиз маҳсулотни ишлаб чиқаришга йўл қўймаслик;
- ▣ -ишлаб чиқаришдан кейинги босқич - сақлаш, сотиш, ташиш, хизмат кўрсатиш ва бошқа жиҳатлар устидан қатик, назоратни ўрнатиш.

- ▣ **Сифатни назорат қилиш ҳам уч босқичдан иборат:**
- ▣ -келаётган хом-ашё, материаллар, ярим фабрикатлар ва бутловчи қисмларни текширишдан иборат бўлган **кириш назорати;**
- ▣ -ишлаб чиқариш жараёнида маҳсулотлар параметрларни текширишдан иборат эҳтиёт ёки **жорий назорат;**
- ▣ -тайёр маҳсулотни текширишга қаратилган **қабул қилиш назоратларига** бўлинади.
- ▣ Сифатни назорат қилиш - маҳсулот сифати кўрсаткичларининг белгиланган талабларга мувофиқлигини текширишдир.